HE hyödyllisyysmallilain muuttamisesta

Tanja Müller,
johtava asiantuntija
TEM

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Johdanto

- Hyödyllisyysmallilaki (800/1991)
- Hyödyllisyysmalli (HM) on keksinnölle myönnettävä patentinkaltainen yksinoikeus
- Mahdollistaa suojan saamisen keksinnöille, jotka eivät täytä patentoitavuuden edellytyksiä
- Nopea ja edullinen tapa suojata teknisiä ratkaisuja
- Patenttiin verrattuna epävarma suojamuoto
- Suojaa keksinnön vain Suomessa (suoja-aika max. 10 vuotta)
- Järjestelmää käytetään hyvin vähän (n. 200 hakemusta per vuosi)

Asian tausta ja valmistelu

- Lakiesitys on osa patenttilainsäädännön kokonaisuudistusta
  - Esityksen valmistelu aloitettiin patenttilakityöryhmässä, mutta valmistelu on pääosin tehty virkatyönä TEM:issä (yhteistyössä PRH:n kanssa)

- TEM järjesti patenttilainsäädännön kokonaisuudistuksesta kuulemistilaisuuden, jossa nousi vahvasti esiin HML:n kumoaminen
  - Taloustieteellisessä tutkimuksessa ei ole kyetty osoittamaan kiistattomia hyötyjä innovaatiotoiminnan kannustimina Suomen kaltaisissa kehittyneissä maissa
- Useat sidosryhmät ovat toisaalta myös puoltaneet järjestelmän säilyttämistä ja uudistamista
  - HM-järjestelmä on tärkeä IPR-työkalu, joka täydentää patenttijärjestelmää

HE 128/2026 – Pääasiallinen sisältö

- Tavoitteet:
  - Keksinnöllisyystasoon liittyvien tulkintaongelmien vähentäminen
  - Sääntelyn yhdenmukaistaminen entisestään patenttilain kanssa
  - Sääntelyn ennakoitavuuden parantaminen

- Keskeiset ehdotukset:
  - Hyödyllisyysmallilla suojattavalta keksinnöltä edellytettäisiin samaa keksinnöllisyyden tasoa kuin patentilla suojattavalta keksinnöltä
  - Lakiin tehtäisiin patenttilain kokonaisuudistuksesta johtuvat, pääosin säädöstekniset muutokset

Pääasialliset vaikutukset

- Hyödyllisyysmalleilla on monenlaisia välittömiä ja välillisiä vaikutuksia yrityksille ja yhteiskunnalle
  - Kannustaminen keksinnölliseen toimintaan ja keksintöjen julkistamiseen
  - HM-järjestelmän ja patenttijärjestelmän vaikutukset ovat kiinteässä yhteydessä toisiinsa
  - Suomalaisella HM-järjestelmällä on todettu olevan patenttijärjestelmän inklusiivisuutta ja joustavuutta lisäävä vaikutus
- Lakiesityksen arvioidaan parantavan IPR-järjestelmän selkeyttä ja ennakoitavuutta, mikä puolestaan parantaa yritysten toimintaedellytyksiä
- Hyödyllisyysmallin keskeisin etu verrattuna patenttiin olisi jatkossa se, että hyödyllisyysmallin voi saada nopeasti ja melko edullisesti
- Ehdotuksella arvioidaan olevan vain vähäisiä vaikutuksia pienten toimijoiden mahdollisuuksiin hyödyntää hyödyllisyysmalleja liiketoiminnassaan

Lopuksi

- Voimaantulo ja siirtymäsäännökset
  - Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.6.2027 (samanaikaisesti uuden patenttilain kanssa)
  - Keksinnöllisyyden tasoon ehdotettua muutosta sovellettaisiin vain sellaisiin hyödyllisyysmallioikeuksiin, jotka on rekisteröity lain voimaantulopäivänä tai sen jälkeen